

REGIONALIZATION AS A POLICY GUIDELINE OF THE ROMANIAN CABINETS AFTER 1989

Andra Karla SIENERTH

University of Bucharest, Romanian Academy Bucharest, POSDRU

159/1.5/S/137926

Abstract: While the transition from communism to democracy was marked by the shift from a heavily centralized state to a more decentralized form of government, in Romania such tendencies were rather confined to the administrative dimension and to a lesser extent to the financial dimension, leaving the discourse on the introduction of a genuine regionalization in suspension. This paper aims at offering an overview of the references to regionalization and related concepts within the post-1989 government programs, thus highlighting the articulation of the topic as a policy guideline of the Cabinets. We argue that the gradual assertion of this topic at governmental level was determined by both the internal and European political agendas.

Keywords: regionalization, government, government program, decentralization, local autonomy.

Introducere

Atunci când vorbim despre procesul de regionalizare în România, analiza evoluției sale se poate realiza din mai multe perspective, în funcție de diferitele categorii de actori la care ne raportăm. Lucrarea de față își propune să analizeze modul în care programele de guvernare de după căderea regimului comunist din România au gestionat chestiunea regionalizării.

Ipoteza cercetării este aceea că regionalizarea a fost inclusă în programele de guvernare a ultimilor ani, absența și respectiv apariția regionalizării în cadrul programelor de guvernare postdecembriste putând fi explicată de contextul politic, intern sau internațional. În acest sens, întrebarea principală a cercetării este dacă regionalizarea se regăsește pe agenda politică a guvernelor din România ulterioare anului 1989, la care se adaugă întrebarea secundară, respectiv care sunt posibilele explicații pentru absența și emergența acesteia. După cum reiese și din mențiunile anterioare, unitatea de analiză este reprezentată de programele de guvernare ulterioare dizolvării regimului comunist în România.

Motivația pentru analiza regionalizării derivă din faptul că, deși la nivel declarativ acest proces este susținut pentru implementare, cu alte cuvinte regionalizarea reprezintă o temă la nivelul discursului politic autohton, la mai bine de două decenii de la căderea regimului comunist nicio inițiativă legislativă în acest sens nu a fost inițiată. Abordarea acestei chestiuni din perspectiva actorului executiv (Guvern) este motivată de faptul că misiunea sa pe scena politică este aceea de gestionare a politicii interne, iar opțiunea pentru programele de guvernare vine din faptul că executivul este investit de către Parlament în baza

programului de guvernare, astfel încât acest document se constituie în documentul de referință al noului Guvern.

În realizarea acestei analize vom reliefa într-o primă secțiune dimensiunea teoretică a conceptelor centrale utilizate – regionalizare, executivul și programul de guvernare, în vederea clarificării instrumentelor utilizate și a relevanței acestora. Cea de-a doua secțiune va cuprinde analiza programelor de guvernare din România ulterioare căderii regimului comunist, prin prisma asumării regionalizării și a principiilor asociate acesteia: descentralizare, deconcentrare, autonomie locală, subsidiaritate, etc. În final, vom analiza cum a fost gestionată această chestiune la nivelul programelor de guvernare, care a fost ritmul integrării sale și care sunt posibilele explicații pentru o anumită abordare și respectiv evoluție.

Considerații teoretice

În această secțiune vom reliefa câteva aspecte teoretice cu privire la conceptele cheie ale acestei analize, mai exact: regionalizare, guvern și program de guvernare.

În ceea ce privește conceptul de regionalizare, în literatura de specialitate se subliniază faptul că există o varietate de modele de regionalizare în funcție de specificul fiecărui stat: astfel conform lui Gerard Marcou identificăm “regionalizare administrativă, regionalizare prin intermediul colectivităților locale existente, descentralizarea regională, regionalizarea politică sau autonomia regională, regionalizarea prin intermediul autorităților federale” (Gerard Marcou, 1999, pp. 17-34). În același sens, autorul sus menționat adaugă faptul că între aceste diferite modele nu se poate realiza o ierarhie deoarece nu există un model de referință pentru regionalizare, un ideal-type, ci există un set de principii și funcții asociate regionalizării pe care fiecare stat îl adaptează contextului și caracteristicilor locale, dintre care menționăm descentralizarea, deconcentrarea, subsidiaritatea și autonomia locală (Andra Karla Sienerth, 2014, p. 41).

Dezvoltarea guvernantei regionale și mai exact introducerea unui nivel intermediar între nivelurile central și local a început să devină o preocupare pentru statele unitare (exemple elocvente fiind Italia, Franța) încă din 1945, accentuându-se de în jurul anilor 1970, Uniunea Europeană susținând la rândul ei acest format de guvernantă multi-nivel printr-o serie de inițiative – Fondul European pentru Inițiativă Regională (1975), Comitetul Regiunilor și al Comunităților Locale (1988) (Rod Hague, Martin Harrop, 2013, pp. 283-284).

În ceea ce privește Executivul, literatura de specialitate identifică trei modele în care acesta poate funcționa în cadrul democrațiilor liberale: prezidențial, semiprezidențial și parlamentar (Rod Hague, Martin Harrop, 2013, p. 319). Încadrarea României într-unul dintre aceste grupuri este încă lipsită de o acceptare unanimă la nivelul doctrinei de drept public și de știință politică, deși ne aflăm la peste două decenii de la adoptarea Constituției României (1991). Această dispută la nivel teoretic s-a reflectat și în sfera instituțională, în relația dintre șefii Executivului (Președinte și Prim-ministru), context în care Curtea Constituțională a încercat soluționarea conflictelor, calificând regimul politic drept unul semiprezidențial (Radu Carp, 2015, p. 40).

Admițând astfel încadrarea României din punct de vedere al regimului politic în categoria semiprezidentialismului, trebuie clarificată chestiunea caracteristicilor acestui model care presupune un Executiv dublu. Conform definiției elaborate de Maurice Duverger, “un

regim politic este considerat semiprezidențial în cazul în care constituția prin care a fost stabilit combină trei elemente: (1) președintele republicii este ales prin sufragiu universal; (2) îi sunt încredințate puteri relativ considerabile; (3) există o contrapondere, un prim-ministru și miniștri care posedă puteri guvernamentale și executive și pot continua în funcție doar dacă parlamentul nu li se opune” (Rod Hague, Martin Harrop, 2013, p. 334). Dată fiind această situație de partajare a puterii executive între președinte și prim-ministru, în literatura de specialitate se menționează că “în teorie, președintele poate conduce afacerile externe în timp ce primul ministru se confruntă cu complexitatea politicii interne prin intermediul parlamentului” (Rod Hague, Martin Harrop, 2013, p. 319).

Admițând această din urmă afirmație cu privire la rolul central ocupat de Guvern în derularea politicii interne, am ales să analizez modul în care acesta s-a raportat la chestiunea regionalizării. În ceea ce privește unitatea de analiză, programul de guvernare, acesta se constituie ca document de bază în derularea activității guvernamentale ulterioare investiții, conform legii de funcționare a Guvernului, care prevede că “Guvernul se organizează și funcționează în conformitate cu prevederile constituționale, având la bază Programul de guvernare acceptat de Parlament” (Legea nr. 90 privind funcționarea Guvernului României și a Ministerelor, 2001, art. 1.3).

Programele de guvernare de după căderea regimului comunist

În momentul de după căderea regimului comunist și instalarea Guvernului provizoriu, responsabilii politici de la nivel central care au preluat conducerea țării, nu au tratat în amănunt chestiunea organizării administrativ-teritoriale a României. Nici nu se pune problema de existența conceptului de regionalizare la acel moment. Conform Stenogramei ședinței Consiliului Frontului Salvării Naționale - CFSN (Alex Mihai Stoenescu, 2007) având în dezbateri proiectul de lege privind constituirea, organizarea și funcționarea CFSN a fost abordată și tema organelor locale: s-a pus în dezbateri articolul 13 din documentul anterior menționat care enunța că, pe plan local, Consiliul teritorial este responsabil de derularea activității în fiecare domeniu, sesizându-se în cadrul dezbaterii necesitatea aducerii unor clarificări acestei prevederi în ceea ce privește modul de organizare a acestor autorități locale, elaborarea unui act legislativ în acest sens fiind necesară. Tot în această direcție, Ion Iliescu propune înființarea unei Comisii cu rol de îndrumare a activității Consiliilor Județene, însă atitudinea sa a fost considerată adesea că fiind caracterizată de centralismul democratic, cu “ierarhia ei de comitete directoare încastrate unul într-altul ca niște păpuși rusești” (Alex Mihai Stoenescu, 2007, p. 222).

În ceea ce privește programul de guvernare asumat de Guvernul condus de Nicolae Văcăroiu pentru perioada 20 noiembrie 1992 – 11 decembrie 1996 (Monitorul Oficial nr. 296, 1992) tema administrației publice este abordată relativ succint și se concentrează pe aspectul financiar, mai exact asupra conceptului de autonomie financiară, și anume asigurarea acestei autonomii la nivelul administrației locale, prin păstrarea unor venituri (care până atunci mergeau la bugetul de stat) la bugetul local și transformarea lor în resurse proprii autorităților administrației publice locale.

Guvernul care a succedat, condus de prim-ministrul Victor Ciorbea, și-a asumat un program de guvernare (Monitorul Oficial nr. 342, 1996) care, în secțiunea cu privire la

principiile de guvernare și mai exact a principiului *justiție și coeziune socială*, semnaleză interesul Guvernului în a asigura coeziunea socială prin reducerea disparităților regionale rezultate în urma unei dezvoltări dezechilibrate. În acest sens, vor fi promovate politici de dezvoltare regională și locală, cu mențiunea că, dat fiind caracterul limitat al resurselor bugetare, se va opera o descentralizare și o diversificare a finanțării. Acest program de guvernare este așadar pionier în ceea ce privește aspectul descentralizării, acest principiu stând la baza acțiunii Guvernului în cauză (pe lângă alte aspect precum privatizarea, reducerea birocrăției, creșterea concurenței, reducerea taxelor și impozitelor). Restructurarea sectorului administrației publice nu se oprește doar la descentralizare, acestea fiindu-i asociată autonomia locală. Se menționează că aplicarea acestor două principii se va face atât pe palierul de organizare, cât și pe cel de finanțare al administrației publice locale, funcționarea acestora fiind completată de caracterul subsidiar al intervenției Guvernului la nivel local. În ceea ce privește autonomia financiară, în program este semnalat faptul că este una dintre chestiunile care nu sunt legiferate adecvat în prezent, deși este de o importanță deosebită, efortul Guvernului se va îndrepta astfel spre asigurarea cadrului legislativ (și inclusiv a mecanismelor) pentru procesul de descentralizare și pentru o autonomie locală funcțională. Toate domeniile relevante cuprinse în program (educație, sănătate, cultură, etc.) vor fi reformate făcându-se apel la principiile de descentralizare și subsidiaritate.

Urmărind aceeași traiectorie în ceea ce privește politica de dezvoltare regională și promovând aprofundarea și accelerarea procesului de descentralizare, programul de guvernare al Cabinetului Radu Vasile (Monitorul Oficial nr. 152, 1998) adaugă și măsura de deconcentrare atât la nivel de decizie cât și la nivel de acțiune, dinspre administrația centrală spre direcțiile specializate din teritoriu, dat fiind supraaglomerarea înregistrată la centru. Noutatea în abordarea acestei chestiuni este adăugarea dimensiunii externe, mai exact introducerea necesității unei armonizări a legislației românești în domeniu (Legea 69/1991 privind descentralizarea, de exemplu) cu legislația și prevederile europene (Convenția Cadru privind Protecția Minorităților Naționale, de exemplu).

Programul Guvernului avându-l în funcția de prim-ministru pe Mugur Isărescu (Monitorul Oficial nr. 625, 1999) se află sub semnul integrării euroatlantice, măsurile stipulate se încadrează astfel în direcția acestui demers și vizează constituirea cadrului administrativ necesar integrării. Din conținutul documentului se observă că se axează în principal pe reformarea sectorului economic, mai exact pe chestiuni tehnice precum măsuri de creștere economică, reducerea inflației, accelerarea procesului de privatizare, etc.

Guvernul care a succedat, condus de prim-ministrul Adrian Năstase, prin programul de guvernare asumat (Monitorul Oficial nr. 700, 2000) își propune să asigure un echilibru între cele două mari categorii de reforme menționate și în programele anterioare: sectorul economic și cel al protecției și solidarității sociale. La secțiunea privind administrația publică centrală și locală, sunt conturate aceleași direcții de reformă, descentralizarea, autonomia locală (financiară și administrativă) și subsidiaritatea. În ceea ce privește latura financiară este programată o modificare legislativă a legii finanțelor publice în vederea asigurării mijloacelor și mai exact a bugetelor necesare activității la nivel local (a tuturor serviciilor publice).

Conform prevederilor introduse în programul de guvernare 2004-2008 al Cabinetului Călin Popescu Tăriceanu (Monitorul Oficial nr. 1265, 2004), în îndeplinirea principiilor de

governare un loc central este ocupat de aplicarea proporționalității și a subsidiarității. În capitolul destinat administrației publice, reforma în domeniu are ca motor de bază descentralizarea. Pilonii pe care se construiește descentralizarea sunt descentralizarea administrativă, descentralizarea financiară și consolidarea autonomiei locale, astfel încât intervenția Guvernului în plan local să se realizeze doar în situațiile în care autoritățile locale nu pot acționa din lipsă de resurse – fiind dorită în acest sens conformitatea cu legislația europeană, mai exact Carta Europeană a Autogovernării Locale. Se observa astfel tendința de consolidare și întărire a descentralizării, proces care însă a fost prefigurat și la nivelul altor programe de guvernare. Un aspect de noutate se regăsește în acest program la capitolul destinat dezvoltării regionale și anume “reorganizarea regiunilor de dezvoltare economică prin mărirea numărului acestora, ținând cont de criteriile geografice, socio-economice și culturale, în conformitate cu prevederile europene în scopul eficientizării activității acestora (...) încurajarea dezvoltării unor microregiuni pe teritoriul unui județ în scopul realizării unor proiecte comune” (Monitorul Oficial nr. 1265, 2004). Chiar dacă nu este vorba de constituirea unor regiuni administrative este prefigurată totuși necesitatea unui nou decupaj teritorial în vederea unei dezvoltări economice echilibrate la nivelul țării. Chiar dacă această idee are obiective strict economice, de dezvoltare, de colaborare a diferitelor zone, este de remarcat faptul că se introduce în programul de guvernare necesitatea regândirii decupajului administrativ-teritorial, în funcție de o serie de criterii.

Reforma administrației publice este parte a principiilor de guvernare în programul asumat de guvernul condus de prim-ministrul Emil Boc (Monitorul Oficial nr. 869, 2008) și, conform conținutului programului, Guvernul urmărește continuarea procesului de descentralizare, prin asigurarea autonomiei locale, atât decizională cât și financiară și patrimonială) precum și prin respectarea principiului subsidiarității. În plus, în direcțiile de acțiune este inclusă restructurarea administrației atât la nivel central cât și la nivel local pentru a diminua cheltuielile publice și în același timp pentru a asigura un eficient sistem organizațional al structurilor administrative. Și acest program resimte necesitatea de a restructura decupajul administrativ-teritorial, fără însă a stipula în mod expres introducerea unui nou palier administrativ sub forma regiunilor administrative, fără a lua în considerare un veritabil proces de regionalizare. Cu toate acestea, se vede o aprofundare a reformei și deplasarea accentului și a interesului politic spre asumarea regionalizării ca reforma centrală în administrație - dacă în primele programe de guvernare pilonul central era descentralizarea, care de altfel este inerentă regionalizării, se observă începând cu programul de guvernare din 2004 tendința de găsire a unei noi formule eficiente de organizare administrativ-teritorială, fără însă a se menționa în mod expres procesul de regionalizare.

Guvernul instalat în 2009, condus ca și cel anterior de prim-ministru Emil Boc, prezintă un program de guvernare (Monitorul Oficial nr. 907, 2009) care își propune ca, prin dispozițiile sale și mai precis prin implementarea lor, să asigure buna guvernare în România. Sunt menținute în domeniul în dezbatere prevederile din programul de guvernare anterior (Guvernul Emil Boc I) la care se adaugă demersul de restructurare a regiunilor de dezvoltare pentru a accelera dezvoltarea precum și reducerea disparităților de dezvoltare dintre diferitele zone ale țării precum și la nivel rural-urban. Astfel, se mai “face un pas” spre asumarea

regionalizării prin demersul de regândire a regiunilor de dezvoltare pentru a răspunde mai bine nevoilor, chiar dacă nu este introdusă reforma de creare a regiunilor administrative.

Programul de guvernare al Guvernului Mihai Răzvan Ungureanu (Monitorul Oficial nr. 107, 2012) este redactat sub influența condițiilor determinate de criză economică. Astfel programul având ca obiectiv major creșterea economică, chiar și reforma în administrație este asociată creșterii eficienței și reducerii costurilor, măsurile viitoare trebuie astfel să se înscrie în această direcție. Sunt menținute măsuri prevăzute și în programul de guvernare anterior, ca de exemplu regândirea regiunilor de dezvoltare, la care se adaugă cele subordonate direct inițiativei de reducere a costurilor în administrație - un aparat bugetar mai puțin costisitor și înlăturarea corupției la nivelul administrației publice locale.

Conform programului asumat de Guvernul prim-ministrului Victor Ponta (Monitorul Oficial nr. 302, 2012), reforma în administrația publică urmărește un set de obiective care trebuie îndeplinite în vederea eficientizării sistemului administrativ: depolitizarea administrației publice, creșterea performanței la nivelul funcționarilor publici și la nivelul administrației publice locale (capacitate mai bună de accesare a fondurilor europene și cooperarea în acest sens a diferitelor unități administrativ-teritoriale, eliminarea corupției în rândul personalului aparținând acestui sector public). Se disting în cadrul obiectivelor unele specifice, asociate evenimentelor ce urmează să se desfășoare în imediata perioadă momentului adoptării programului de guvernare (menționăm aici asigurarea unei desfășurări optime a alegerilor locale și parlamentare).

Programul Guvernului instalat în decembrie 2012 (Monitorul Oficial nr. 877, 2012) este primul în care este prevăzut în mod expres, ca direcție de acțiune, procesul de regionalizare, conceput împreună cu descentralizarea administrativă și cea financiară. Introducerea acestei reforme în programul de guvernare este completată de enunțarea unor demersuri de urmat în vederea implementării regionalizării: în primul rând, se prevede stabilirea unui calendar privind etapele derulării procesului de descentralizare, atât la nivel administrativ prin definirea atribuțiilor și competențelor celor trei niveluri, cât și la nivel financiar prin evitarea dezechilibrelor financiare; în al doilea rând, se prevede stabilirea cadrului instituțional pentru noile regiuni administrative; în al treilea rând, se prevede asigurarea cadrului normativ pentru funcționarea acestui nou decupaj.

Guvernul investit în anul 2014, condus de același lider - prim-ministrul Victor Ponta - a păstrat aceleași prevederi înscrise și în programul de guvernare anterior (Monitorul Oficial nr. 185, 2014).

Concluzii

Regionalizarea este o realitate într-o serie de state membre ale Uniunii Europene, unde, fiind încurajată și de către Uniunea Europeană, guvernarea regională a fost deja implementată, de unde apariția acestei teme și în discursul politic autohton. Admițând că regimul politic românesc este unul semiprezidențial, executivul dual împarte misiunea de derulare a politicii interne, respectiv externe a statului. Guvernul, constituindu-se în pilon central al politicii interne, are un rol important și în promovarea și asumarea de noi politici, precum cea de regionalizare. Instrumentul de referință al fiecărui Guvern, în baza căruia vă acționa pe perioada mandatului, este programul de guvernare. Astfel, analizând programul de guvernare putem să identificăm prioritățile asumate ale Guvernului investit. Cu toate acestea,

trebuie ținut cont de faptul că activitatea executivă a Guvernului depinde de susținerea parlamentară pe durata mandatului, cu alte cuvinte, trebuie să existe consens cel puțin în cadrul coaliției de guvernare.

În urma analizei întreprinse asupra programelor de guvernare din anii de după căderea regimului comunist în România se observă că în primii ani ai tranziției, dat fiind numărul mare de reforme necesare pentru implementarea mecanismelor democratice nu a fost identificată necesitatea elaborării și implementării unui nou decupaj administrativ-teritorial care ar fi putut să furnizeze o dezvoltare echilibrată a statului, deoarece la nivelul organizării administrativ-teritoriale accentul la acel moment s-a pus pe efortul de trecerea de la statul centralizat la cel descentralizat. În primul deceniu după 1989 organizarea administrativ-teritorială și mai exact reformele prevăzute la nivelul programelor de guvernare în acest domeniu vizau asigurarea unui echilibru între descentralizarea administrativă și cea financiară în vederea furnizării unui grad semnificativ de autonomie locală. Motorul elaborării unor noi demersuri de reformare a sectorului administrativ este reprezentat de aderarea la organizații supranaționale, mai exact de racordare la cerințele internaționale, trecându-se astfel la o etapă de consolidare a politicii de dezvoltare regională. Așadar un pas înspre regionalizare este reprezentat de măsurile asumate, tot mai crescând, pentru dezvoltarea regională – de la implementarea regiunilor de dezvoltare și până la demersuri de modificare a acestora în vederea eficientizării funcționării lor, fără a se vorbi la acel moment de conferirea de personalitatea juridică acestor regiuni. Se remarcă astfel că reformele în ceea ce privește sistemul administrativ din România asumate în programele de guvernare au supuse de-a lungul timpului unei serii de influențe, ritmul și natura lor fiind determinate de factori precum aderarea la structurile supranaționale și criza economică. Am explicat anterior situația cu influența externă, în ceea ce privește impactul crizei economice; se observă că programul de guvernare de la acea perioadă prevede reforma în administrație în vederea eficientizării și a reducerii costurilor. Voința politică pentru asumarea regionalizării nu s-a manifestat timp de două decenii la nivelul Guvernului, programul de guvernare din 2012 fiind primul în care apare procesul de regionalizare, cu un calendar de etape care trebuie parcurse și cu un set de principii de respectat în cadrul procesului de regionalizare.

“Acest articol a beneficiat de suport financiar prin proiectul “Rute de excelență academică în cercetarea doctorală și post-doctorală – READ”, Contract nr. POSDRU/159/1.5/S/137926, proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013”

Bibliografie

CARP, Radu, *Politograma. Incursiuni în vocabularul democrației*, Institutul European, Iași, 2015

HAGUE, Rod, HARROP, Martin, *Guvernământ și politici comparate*, CA Publishing, Cluj-Napoca, 2015

MARCOU, Gérard, “La régionalisation en Europe”, *European Parliament*, 1999

SIENERTH, Andra Karla. “Aspecte teoretice privind regionalizarea”, *Revista Polis* 1(3), 2014, pp. 35-51

STOENESCU, Alex Mihai, *Din culisele luptei pentru putere 1989-1990. Prima guvernare Petre Roman*, Editura Rao, București, 2007

Legislație:

Hotărârea nr. 11 din 19 noiembrie 1992 privind acordarea încrederii Guvernului, în Monitorul Oficial nr. 296 din 23 noiembrie 1992

Hotărârea nr. 12 din 11 decembrie 1996 pentru acordarea încrederii Guvernului, în Monitorul Oficial nr. 342 din 12 decembrie 1996

Hotărârea nr. 45 din 21 decembrie 2012 privind acordarea încrederii Guvernului, în Monitorul Oficial nr. 877 din 21 decembrie 2012

Hotărârea nr.57 din 21 decembrie 1999 pentru acordarea încrederii Guvernului, în Monitorul Oficial nr. 625 din 22 decembrie 1999

Legea nr. 90 din 2001 privind organizarea și funcționarea Guvernului României și a ministerelor, în Monitorul Oficial nr. 164 din 2 aprilie 2001

Program de guvernare din 15 aprilie 1998 pentru perioada 1998-2000, în Monitorul Oficial nr. 152 din 16 aprilie 1998

Program de guvernare din 22 decembrie 2008 pentru 2009-2012, în Monitorul Oficial nr. 869 din 22 decembrie 2008

Program de guvernare din 23 decembrie 2009 pentru perioada 2009-2012, în Monitorul Oficial nr. 907 din 23 decembrie 2009

Program de guvernare din 28 decembrie 2000 pe perioada 2001-2004, în Monitorul Oficial nr. 700 din 28 decembrie 2000

Program de guvernare din 28 decembrie 2004 pe perioada 2005-2008, în Monitorul Oficial nr. 1265 din 29 decembrie 2004

Program din 7 mai 2012 de guvernare 2012, în Monitorul Oficial nr. 302 din 7 mai 2012

Program din 9 februarie 2012 pentru guvernare 2012, în Monitorul Oficial nr. 107 din 9 februarie 2012

Programul din 11 martie 2014 asupra căruia Guvernul și-a angajat răspunderea în temeiul art. 114 alin (1) din Constituția României în ședința comună a Camerei Deputaților și Senatului, în Monitorul Oficial nr. 185 din 14 martie 2014